

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem Mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

O novem denarji.

III.

Prvo vprašanje glasi se toraj: Koliko bomo potrebovali zlata za vpeljavo zlate valute, in bode-li tudi mogoče, omisliti si dotično količino? Samo po sebi se razume, da je tu pred vsem odločilno, ali hočemo vpeljati tako zvano čisto zlato valuto, v kateri se poleg drobiža nahajajo le zlati novei in na zlato fundirani bankovci, ali pa mislimo poleg zlata, papirja in drobiža obdržati še neko sicer omejeno količino srebrnega denarja. V drugem slučaju ne bi imeli čiste, temveč tako zvano „šepajočo“ zlato valuto, in povsem naravno je, da za tako ureditev naše denarne sisteme ni treba tolike množine zlata kakor za slučaj čiste zlate valute.

Strokovnjaki računajo, da je sedaj v prometu v naši monarhiji približno 920—930 milijonov gld., od teh je 834 milijonov bankovcev deloma pravih, izdanih od avstro-ogerske banke, deloma državnih. Rastoče število prebivalstva in razvijajoči se promet zahtevata pač, da se pomnoži denarna cirkulacija, vsled tega smemo računati, da bode za naš denarni promet uže v prvih letih trebalo kacij 950—1000 milijonov. Za čisto zlato valuto morali bi imeti po računu najboljših veščakov okolo 640 milijonov gld. (= 1280 milij. kron) v zlatu. Nekaj pač uže imamo. Finančna ministra obeh državnih polovic nakupila in nabrala sta tekom zadnjih let za 80—90 milijonov gld. zlata, v kletih avstro-ogerske banke nakopičenih je tudi okolo 95—100 milijonov goldinarjev v zlatu, vendar bi manjkalo do onih 640 milijonov, katere potrebujemo za vpeljavo čiste zlate veljave, vsaj še zlata za kacij 450 milijonov goldinarjev, in vso to kolosalno svoto morali bi na-se pritegniti s svetovnega trga! Bistveno različen je seveda račun, ako se odločimo za „šepajočo“ valuto. Recimo, da obdržimo poleg srebrnih kron, v znesku 100 milijonov goldinarjev, katere je postavno prištevati drobižu, še za 150—200 milijonov srebrnega denarja, kateremu naj država prisodi isto

plačilno moč kakor kovanemu zlatu — in potrebščina se nam takoj zmanjša na 250—300 milijonov goldinarjev. A vse kaže, da ne bode posebnih nepremagljivih težav, izvabiti svetovni zlati zalogi potrebne količine. Zlata kovina pomika se sedaj iz Amerike proti Evropi. Ni ga skoraj tedna, da ne bi prekoatlantski parniki dovažali velike zlate tovore z ameriških obalij do evropskih pristanišč. Tekom pičlih treh tednov posrečilo se je n. pr. naši avstro-ogerski banki, zgolj z avstrijskimi bankovci, torej s papirjem, nakupiti nad 14 milijonov goldinarjev v zlatu, in to ne pri drugih velikih bankah, temveč potom prostega prometa. Ako torej ne varajo vsa znamenja, nadejati se smemo, da se dobe dotične količine zlata, katerih potrebuje naše cesarstvo, ako hočemo dejanski za vsak bankovec izplačati ono svoto v kovanem zlatu, na katero se glasi. Previdnosti in spretnosti bode treba našim državnim in finančnim krogom, od državljanov zahtevalo se bode dokaj občutne žrtve, vendar zlato dobimo, vsaj če nas Bog varuje vojske ali velike svetovne gospodarske krize!

Drugo vprašanje je: ali pak bomo v stanu, ohraniti si zlato, katero smo si bili pridobili s tolikimi težavami in naporii? Premnogo je resnih izkušenih mož, kateri jako dvomijo baš v tem oziru. Dokler se ne prično izplačila v gotovini, t. j. dokler se ne more bankovec povsod prosto zamenjati proti zlatu, toliko časa nam nabrano zlato pač ne uide, varno bode spravljeno v državnih blagajnicah in v kletih avstro-ogerske banke. Drugače pa, kadar zlata valuta dejanski postane pravokrepna. Potem se ne dado več umetne meje potegniti fluktuacijam rumene kovine, potem je pač mogoče, da zlato vsled neugodnih denarstvenih in gospodarskih odnošajev naenkrat zbeži iz naše države, zapustivši za seboj kot bridek spomin ogromni državni dolg ter bremena za njegovo obrestovanje. Vse je zavisno od tega, če se nam posreči, ohraniti aktivno plačilno bilanco. Na plačilno bilanco pa uplivata pred vsem dva faktorja: trgovinska bilanca in zadolženje naše nasproti inozemstvu. Avstrijska monarhija več izvažava v inozemstvo, nego uvažava odtod, vsled

tega imamo vže mnogo let aktivno trgovinsko sistem. O zadnjih letih sodijo, da smo za 160—200 milijonov goldinarjev na leto več blaga prodali inozemcem, nego od njih kupili, in da bi zgolj odločil aktivni saldo naše trgovine, naravno, da nam ne bi trebalo bati se za svoje zlato. Ali v baš nasprotni meri deluje zadolženje naše. Država sama, potem pa premnogi denarni zavodi, železnice, obrtna podjetja itd. dolgujejo inozemskemu velikemu kapitalu, inozemske terjatve cenijo se vsaj nad 3000 milijonov goldinarjev, njih obrestna bremena znašajo tedaj najmanj 130—140 milijonov gold. na leto, — kakor hitro torej pada diferenca med avstrijskim importom in eksportom pod ono svoto, katero moramo vsako leto inozemskim upnikom plačati za obresti posojenih nam glavnice, takoj postane plačilna naša bilanca pasivna, in presežek inozemskih terjatev odrajtati se mora v svetovnem denarji, t. j. v zlatu. Poglavitna skrb nam mora torej biti, da ukrepimo svojo trgovinsko bilanco, ter zmanjšamo svoje inozemske dolgove. Marljivost, štedljivost, podjetnost — te lastnosti terja od gospodarskega življenja našega ureditev valute; da tega ni, izjalovi se poskus, novčno sistem države naše urediti po izgledu drugih kulturnih držav. Če vrh tega še pomislimo, da na našo trgovinsko in plačilno bilanco premnogo uplivajo letine, faktor torej, o katerem zgolj odločuje Božja previdnost, razvidijo se takoj pereče težave družega vprašanja, katero smo si bili stavili.

Hočemo-li ohraniti pridobljeno zlato? — temu vprašanju odgovarjamo tako: Ako ostanejo iste razmere, kakor smo jih imeli tekom zadnjih deset let, potem mora zlato iz inozemstva k nam, in potem ga tudi obdržimo v avstrijskem gospodarstvu, ako rok križem ne držimo, ako denarja ne tratimo, ter ako Bog blagoslovi naše delo!

Članek naš pa je navzlic temu, da smo skušali, pisati kolikor moč kratko in priprosto, izognivši se vsakemu težavnemu detailu, dospel do tolike obsežnosti, da tu prenehamo. Morda se bavimo s tretjim poglavitnim vprašanjem o priliki v posebnem članku.

Fran Šuklje.

Prvi slovenski katoliški shod.

Omenili smo zadnjič v našem listu prav ob kratkem, da je bil začetek katoliškega shoda v Ljubljani jako sijajen; več nismo mogli poročati, ker je bil shod ravno zadnja dva dneva v mesecu, ko se naš list vže tiska.

Danes hočemo ob kratkem nekoliko spregovoriti o tem važnem in imenitnem dogodku.

Pred vsem povdarimo, da je bil shod tako velikansk, kakoršnega nihče ni pričakoval: došlo je v belo Ljubljano iz vseh strani mile Slovenije 1700 zavednih mož iz vseh stanov našega národa.

Radi tega tudi shod ni mogel biti v prostorih starega strelišča, kajti tjakaj bi bili spravili k večem 800 ljudi, ampak pripravilo se je v ta namen streliško veliko dvorišče, ki je bilo res okusno in mično okrašeno. Prostora je bilo v njem za več kakor 2000 ljudi. Pri sklepnej javnej seji je bilo razven zgoraj omenjenih gospodov še 300 gospej in gospodičin.

Niso pa bili pri shodu samo duhovni — teh ni bilo niti tretjina; niso bili morda samo priprosti ljudje — teh je bilo jako malo. Počastili so shod gospodje duhovni in svetni tudi plemenitega rodu. Pričujoča sta bila knezo-škofa ljubljanski in mariborski; goriški knezo-nadškof so poslali namestnika g. kanonika Gabrijelčiča, bilo je mnogo kanonikov, profesorjev itd. iz Štajerske, Primorske in Koroške, imeli smo med seboj nekaj deželnih in državnih poslancev (sicer malo), počastili so shod nemški konservativni poslanec Fuchs, Čeh grof Belcredi, Poljak Glijenkijevič in plemenite rodovine kranjske Windischgrätz, Wambold Auersperg itd.; reči smemo: na katoliškem shodu si mogel pozdraviti vse sloje našega národa od najviših do najnižih.

Pa kaj še le razgovori! — Bili so v odsekih živahni, temeljiti, da tu in tam celo jako burni — a vendar je vodilo vse prepričanje katoliško, želja: národu slovenskemu, katoliškemu, istinito koristiti. Nepopisno pa je, kako veličastni so bili trije slovesni shodi, kako goreči in plameči, kako prepričalni govori; nepopisno, s koliko navdušenostjo so bili sprejeti z resolucijami vred. Govorila sta razven mnogih drugih gospodov tudi oba dva knezo-škofa. Pri slovesnem shodu je bil res nedosegljiv govor mil. g. knezo-škofa dr. Napotnika iz Maribora, v cerkvi pa prekrasni govor Njih ekselence našega knezo-škofa, v katerem so kazali, kaj je prava katoliška zavest, katoliško prepričanje, kaj pa se tako ne more imenovati. Vsi govorniki so želi veliko hvalo, vendar omenimo razven svetnih govornikov g. dr. Srneca iz Celja, državnega poslanca g. vodjo Povšeta, gg. dr. Šušteršiča in Gregoriča; še prav posebno gg. dr. Pavlico ter kanonika in državnega poslanca Kluna.

Mnogo zborovalcev je odšlo precej po dovršenem tretjem javnem shodu, nekako 300 pa se jih je zbralo ob 8. uri zvečer v notranjih prostorih starega strelišča k slavnostnem banketu, kjer so domoljubni govori do pozne ure vžigali in povzdigali slovensko in katoliško navdušenost.

Da, kedor se je vdeležil prvega katoliškega shoda, se je pač lahko prepričal, da je bil shod dogodek važen v slovenskej zgodovini; se je prepričal, da v našem národu res gori sveta vera neskaljena, vdanost do naših viših pastirjev neomejena, — in zlasti tudi, da so naši slovenski

škofje popolnoma enih misli, da ni morda drugače v Mariboru, drugače v Ljubljani in drugače v Gorici: edini so naši vladike med seboj in sv. Očetom — in mi, narod slovenski, je zložen, edin z njimi.

Bog daj, da se deluje po sklenjenih resolucijah in da prvemu slovenskemu katoliškemu shodu sledi kmalo drugi!

Zal nam je, da radi prostora v našem malem listu ne moremo navajati posameznih govorov in resolucij; upamo vendar, da bomo o tem prelepem shodu in njegovih za Slovence tako znamenitih resolucijah nekoliko še mogli spregovoriti.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Deželni zbori so se sešli 9. t. m. Toda od več strani se čujejo pritožbe, da niso bili pripravljani na tako hitro sklicanje in da potrebno gradivo za zasedanje ni dogotovljeno. — Naš kranjski deželni zbor izvolil si je razne odseke ter deluje. Istotako deluje goriški deželni zbor. Štajerski deželni zastop v Gradcu pa namerava zopet Slovincem jedno zasoliti, posebno gledé slovenskega poslovanja okrajnega zastopa celjskega, kateri jih posebno v oči bode. V istrskem deželnem zboru je v prvi seji nastal hrup o priliki, ko je deželni glavar predstavil vladnega zastopnika in to ravno radi tega, ker ni Slovanom v Istriji bivajočim enako pravičen kakor Italijanom. Nijeden slovanskih poslancev ni bil izvoljen v kak odsek! V češkem deželnem zboru bode zopet mnogo rezkih čuti, ker Nemci hočejo zopet „svojo spravo“, katera je le njim ugodna, Čehi pa o njej nič čuti nečejo. Mladočehi nameravajo v zbor spraviti posebno adresu na cesarja, opirajoč se na češko državno pravo; toda vsprejeta gotovo ne bode in se bodo dali še kaj pogovoriti. Dalmatinski deželni zbor ni bil v svoji prvi seji sklepčen, ker se ga poslanci niso vdeležili.

Naš velečislani deželni predsednik g. baron Winkler vendar ni šel v pokoj, kljub raznim poročilom listov in želje naših nasprotnikov, ker v sedanjem deželnem zboru vlado zastopa. Vendar pa uže listi hočejo vedeti za njegovega namestnika v osobi grofa Ceno Goës, kateri sedaj posluje pri koroški deželni vladi. Na vsak način mora znati njegov namestnik temeljito slovenski!

Delegacije so sklicane v Budapešto in sicer na 1. dan oktobra.

Naš presv. cesar bival je minole dni na Ogerskem ter bil navzoč pri vojaških vajah. Bil je povsodi sijajno pozdravljen in sprejet. Povodom godu ruskega cesarja napil je naš cesar pri obedu na Dunaju na carjevo zdravje. Pričujočih je bilo

več nadvojvodov, ministrov in ruski zastopnik s poslaniškim obojem.

Na Dunaju bodo volitve v notranjem mestu za državni zbor, toda zeló so v zadregi s kandidatom. Nekateri bi radi kandidirali dunajskega župana, toda ne upajo se prav, ker se bojé, da bi propal in vsled tega bi se moral odpovedati tudi županstvu.

Na Ogrskem je protestantovski škof Papa nesramno napal katoliško cerkev in sploh vse kar je katoliško. Knez primas pa je dal jako dober odgovor ter šel v Pešto k naučnemu ministru in o stvari govoril. Na Ogrskem imajo protestantje mogočno besedo in delujejo zoper katoličane povsodi. Mnogo duška je dal protestantom prejšnji ministerski predsednik Tisza, ker je sam kalvinec. Tudi je nek odlični mažaron proti svojim volilcem zelo hudo napadal avstrijsko vlado.

Kaj je novega po širokem svetu?

Kolera še vedno ni ponehala in še mori ljudi v Nemčiji, Rusiji in Franciji. V Hamburgu umre vsak dan okolu 200 oseb in po več sto jih zbolí. Bogati ljudje so zapustili mesto, delavnice in trgovina mirujejo; delavcem pa preti lakota in uže zahtevajo od vlade izdatne pomoči in če te takoj ne dobé, nastane poleg kolere še lakota. V Parizu jih je po zadnjih poročilih umrlo jeden dan 31, 56 pa zbolelo za kolero.

Na Italijanskem v Genovi se baš sedaj godé velike slavnosti v spomin odkritja Amerike, posebno ker je bil Krištof Kolumb, odkritelj Amerike v tem mestu rojen. Brodovje raznih držav je v tej luki, tudi naša država je zastopana. Avstrijski in francoski admiral prejela sta od italijanskega kralja visoke rede. Tudi kraljica je navzoča.

Na Srbskem ne bodo homatije kmalu pri kraju, katera stranka odstopi od ministerske klopi potem deluje po deželi in zbere napravljiva ter si napeljava vodo na svoj mlin; temu je uzrok, da je danes na krmilu liberalna, jutri radikalna stranka. Dežela pa le v dolgove leze in radi njih v večje naklade!

Francosko-ruska zveza postaja vedno tesneja in ni je prilike, da ne bi Francozje to očitno dokazali. Te dni so prišli trije ruski vojaki na Francosko k vojaškim vajam in vže so nastale velike simpatije z govori in drugimi dokazi do Rusije.

Katoliški Irci zgube najbrže svojega najboljšega zastopnika v parlamentu ali državnem zboru, Viljema O'Briena. Sili ga h koraku, da odloži svoj mandat zgubljena pravda, ker je baje nekega Boltona razžalil in bil obsojen plačati 3000 funtov šterlingov ali nad 30.000 gld. našega denara. Te svote pa O'Brien plačati ne more in vsled tega ga bode nasprotnik proglasil za bankerot in to mu brani obstati v državnem zboru.

V Parizu je zopet razpočila bomba pri nekem fotografu ter ubila njega in postrežnico; soproga njegova, dva otroka in dve delalki so ranjeni.

Rusi so v Aziji zaseli Pamirsko gorovje in to vsled tega, ker tam ni nikdar miru mej gorskimi prebivalci in sosedi; Rusom pa to ni vsejedno, ker tudi v bližini bivajo, posebno pa še zato, da si utrdijo svojo mejo. Radi tega pa so upili po svetu Nemci in Angleži, da je Indija v nevarnosti, za katero se Angleži posebno bojé; toda sedanji ministerski načelnik Gladstone se zato ni dosti brigal in je vsejedno lahko vsako noč oko zatisnil.

Piše se nam:

Iz Šmartna pri Litiji. — V nedeljo dné 4. t. m. priredili so tukajšnji tamburaši pod vodstvom gospoda Bartl-na svojo ustanovno veselico. Tamburašev bilo je osem, vsi so bili oblečeni z rudečimi srajcami in čepicami ter sivimi suknjami, brez telovnikov in prepasani z narodnim pasom. Igrali so vse točke prav precizno tako, da smo se vsi čudili kako je mogoče v tako kratkem času tako dovršeno udarjati. Vse točke priredil je g. Bartl. Vsakej točki sledilo je burno odobravanje. Vkljub zelo slabemu vremenu zbralo se je mnogo občinstva in bralo se je na obrazu vsakterega, kako navdušeni so za to novo pri nas ustanovljeno godbo. Mej posameznimi točkami nastopil je pod vodstvom g. Bartl-na tudi možki in mešani zbor pevskega društva „Zvon“, kateri je izvajal vse točke prav dobro. Čuli smo tudi nekaj novih skladeb g. Bartl-na kakor „Oj planine“ mešani, „Mi vstajamo“, možki zbor; oba zbora morala sta se na splošno zahtevanje ponavljati. Slavno občinstvo zahvaljevalo se je g. Bartl-u z „Živio“-klici. Sploh se mora pravici na ljubo priznati, da je malo zborov najti, ki bi tako dovršeno peli kakor naš društvo „Zvon“. Hvalevredno je tudi, da naši pevci tako radi pristopajo k društvu; opazili smo pri tem nastopu mnogo novincev, zbor štel je okoli 30 moči.

Kako dobrodejno vplivajo taka društva, uvideli smo pri nas, ker tistega, noč za nočjo grdega „kva-kanja“ ni slišati več in le sem in tja se še oglasi kak „heruža“ nadejani kričač. Zatorej pevci bodite vstrajni, to vam je v dušni in telesni blagor. Tudi nekaj drugega opažamo pri nastopih našega društva. Pesni izbrane za vsopred, so povsem dostojne, poštene ter ni slišati, tistih zaljubljenih in poljskih napevov. Zato je tudi g. dušnim pastirjem veselica vselej pristopna. Da po končanem vsopredu ni napitnic manjkalo, kakor g. Svetcu, Bartlu, Nolliju, je umevno. Veselico počastilo je tudi z Ljubljane deset tamburašev in zagorski „Sokol“, kateri je pred veselico na trgu izvajal na drugo jako težke vaje. Kakor vselej počastilo nas je tudi obilo Litijčanov, za kar jim gre vsa čast. Sklepajoč svoj dopis, želim tamburašem lep napredek z željo, da se kmalo kje zopet vidimo.

Iz Kočevskega okraja meseca avgusta. — Dne 4. avgusta po noči je po Kočevskem okraju zopet zelo toča potolkla. Dne 5. avgusta zjutraj je c. kr. postajni vodja žandarmerije, Jakob Povše prišel na Mozelj in tam pod veliko lipo nad štirideset od toče pobitih vrabcev našel; tudi drugod so ležali ti vbogi ptički, nekateri še malo živi, drugi pa popolnoma pobiti. — Dobro je, da toča ni naredila zdaj več škode, ker so

polja po tem kraju vže razun krompirja in turšice popolnoma prazna; ajde pa tukaj ne seišo, pravijo, da ne stori dobro.

Po Kočevskem okraju je bila do sedaj velika suša in 6. t. m. pa je zopet prišla voda od Ribnice, da je vse polje po tri in še več metrov globoko pod vodo; če bo to dolgo trajalo, bode tudi krompir in koruza segnala, kar je jedina hrana Kočevcev.

Železnica je od Kočevja do Ribnice skoraj gotova, treba jo je sedaj še samo s kamenjem posuti in šine položiti; kolodvor v Kočevji je zgotovljen. — Od Kočevja do Velikih Lašič je okoli 3000 delavcev pri železnici.

V Kočevji so začeli premog kopati; tu so večinoma domači delalci, ter jih je okoli sto. Treba bo pripravljati premog, ker kadar bo železnica gotova, bo šlo sleherni dan šestdeset vozov (vagonov) premoga proti Ljubljani. Kadar v Trbovljah in Hrastniku premoga zmanjka, bodo potem s Kočevja vsaki dan dve sto vagonov pošiljali in to neki skozi devetdeset let.

Iz Mostara, 2. avgusta. [Konec.] Svet je podoban drugemu po Bosni tje do mesta Konjice. Tu pa postaja bolj in bolj kraški, vozimo se vedno niže ob reki Neretvi, visoke skale na obeh straneh štrle proti nebu; dolina je veličastna, a skorej grozna. Jame se širiti — obdelano polje zagledaš — bliža se mesto Mostar v Hercegovini. Lepa dolina je tukaj in vroče je, vroče, pa dosti dobro obdelana. Idi z menoj nekoliko na sprehod okoli mesta. Kako bujno ti rase — glej no, glej! Kako lepo rase mastno olje za na solato, smokve, sladka vina in pa — oj, glej! in pa ta ljubi tobaček! Kako lep je, ravno v cvet gre; pa kakov duhan daje ta božja rastlina! Bosansko-hercegovinski duhan je najboljši tobak. Nekedaj so ga smeli pridelovati in prodajati, kakor jim je bilo drago, sedaj ga smejo pridržati za-se le določeno množino, drugo pa morajo oddati vladi, ki jim pa reč dobro plačuje.

Tudi drugo je vse kaj lepo, smokve in oljke, prav posebno pa je grozdje naloženo bogato po trslih, da je radost gledati. Pa kako grozdje je to? Veliko, lepo, črnika se vže. Dobiš ga lahko za osem krajcarjev pol kilo tam-le pri branjevki. To mora dati dobro, sladko vince. Res je tako. Le pokusiva ga, najpoprej belo, potem pa še črno. Verjemi mi, da ti ne bode žal za tiste krajcarje, katere daš postrežljivemu oštirju.

Ceste po Bosni in Hercegovini so jako lepe, ali niso turške, ampak vse so narejene, odkar ti deželi oskrbuje Avstrija. Delali so jih deloma vojaki, deloma pa tlaka, ki je bila pod turško vlado kaj navadnega — z živino in ljudmi. Sedanja vlada jo je doslej obdržala, kakor je sploh ohranila v veljavi še poprejšnje turške postave za desetino itd., kolikor je bilo to mogoče. Z novim letom pa bode to drugače: tlaka z živino se bode nehala popolnoma, osebna pa se je jako zljajšala. Ljudje so tega jako veseli.

Pa kako je z Muhamedani ali Turki? Vlada jih nikjer ne pritiska — prosti so v veri. Ker morajo pa kristjanom enako plačevati in delati, jim več ne gre tako, kakor poprej. Hirajo mnogi očividno. Nasproti pa je jasna resnica, da si naša vera doli pridobiva jako tal. Zidajo se nove cerkve po mestih in na deželi. Muhamedani so prisiljeni to očitno priznavati. Resnica je vselej zmagovala in zmaguje tudi tukaj.

Ne bode li kazalo naseljevati se našim ljudem raje v Bosni, kakor bežati tje v daljno Ameriko?

Gotovo, ker dobili bi tu rodovitno, hvaležno zemljo blizu drage domovine; toda doslej reč še nekako ovirajo deželne prejšnje turške postave. Po teh je le pravi lastnik država — posamezni pa samo užitek. Zato tudi nihče ni mogel pravo za pravo narediti veljavnega testamenta. A zadnji čas se je jelo obračati na bolje. Delajo se zemljiške knjige — v Sarajevem so menda vže dovršene; po teh se bode posestvo prepisalo in laglje bode dobiti po kupu lastnijo. Tudi marsikaj družega se bo brez dvoma v kratkem obrnilo na bolje. Tako utegne Bosna dajati dober zaslužek našim ljudem še v večji meri, kakor je to doslej. Sicer pa dobiš vže sedaj doli Slovenca v vsakem kraju.

Domače vesti.

(Častnim članom) je imenovala občina Rače pri Zidanem Mostu, našega deželnega glavarja g. Otona Detela.

(Odlikovanje.) Veleč. gospod Josip Marn, častni kanonik, knezo-škofijski konzistorijalni svetnik in profesor na višji gimnaziji v Ljubljani, bil je od presv. cesarja o priliki njegovega vpokojenja, za katerega je sam prosil, odlikovan z Fran. Josipovim redom. Čestitamo!

(Gospod Viljem Pfeifer) biva sedaj, da si zdravje utrdi v Karlovih varih na Češkem. Poizvedeli smo iz dobrega vira, da je po vremenskih nezgodah prizadete dolenske kraje priporočil slav. deželnemu odboru za podpore in to neki z dobrim vspehom. Kakor hitro se temu vrlemu gospodu zdravje vtrdi, obiskal bode svoje volilne kraje. Mi mu iz srca želimo čvrsto zdravje!

(Začetek šole.) Upisovanje v deško šolo bode 16. in 17. t. m. od 9—12 ure in od 2—4 ure v prostorih deške šole. Dne 17. bode ob 8. uri sv. maša, potem daljno zapisovanje — Upisovanje v dekleško šolo pa se je začelo že 14. in 15. t. m. od 8.—12. dopoldne in od 2.—5. ure popoldne v prostorih dekleške šole, šolski poduk pa se prične dne 16. t. m. Naj se toraj izglasé vsi, katere veže postava, obiskovati šolo.

(Izlet „Dol. Sokola“) v Družinsko Vas k g. Zorkotu izostal je v nedeljo iz vzroka, ker je bil v soboto dopoldne odpovedan vsled deževja, ter se ni bilo nadejati, da bode v nedeljo lepo vreme in vsled nekkih neljubih zaprek. Izlet vršil se bode v nedeljo, dne 18. septembra pri vsakem vremenu.

(Prošnje za sprejem učencev v kmetijsko šolo na Grmu.) Vsled odloka slavnega deželnega odbora z dne 6. septembra t. l. št. 7920 nazonanja s tem vodstvo imenovane šole, da se prošnje za sprejem in za deželne ustanove vlagajo še lahko do 30. septembra t. l.

(V Šmihelskem samostanu ubozih šolskih sester d. N. D.) je po nizki ceni na prodaj bela, bogato s zlatom vezena štola in več jako trpežnih plaščekov za obhajilne burze.

(Kmetijsko predavanje v Mirni Peči, št. Petru in v Toplicah.) Odbor kmetijske podružnice v Novem Mestu je sklenil v zadnji seji dne 5. t. m. prirediti popotno predavanje o živinoreji povodom predstoječega premovanja goveje žirne za politični okraj novomeški, in sicer dne 18. t. m. v Mirni Peči, 25. v št. Petru in 2. oktobra v Toplicah. Predaval bode gosp. V. Rohrman, pristav

na Grmu. — Gospodarje opozorujemo s tem na te poučne govore, in vabimo gledé na dober namen takega pouka k obilni udeležbi.

(Veliko srečkanje kmetijske podružnice v Novem Mestu.) Visoko c. kr. finančno ministerstvo dovolilo je kmetijski podružnici z odlokom št. 31.512 z dne 25. avgusta t. l., prirediti javno loterijo v korist kmetijskim namenom, in sicer za izrebanje 4000 srečk po 10 kr. Kmetijska podružnica priredila bode to loterijo na dan Lukeževega semnja t. j. 25. oktobra t. l. Dobitki, ki se bodo pri tej priliki razdelili, obstojé iz mnogovrstnega kmetijskega orodja in strojev. Srečke so se jele uže razpošiljati prijateljem podružnice v razprodajo. Z ozirom na to, da je cena srečk zelo nizka, in z ozirom na dobrodejen namen loterije, upa podružnica, da se bode srečke hitro pokupile. Odbor se je obrnil v to svrhe tudi na unanje podružnice, v Žužemberku, Trebnjem, Kostanjevici, Metliki, Črnomlju in Mokronogu ter jih prosil prijazne podpore pri tem občekoristnem podjetji. Vnanja naročila na srečke sprejema in izvršuje odbor kmetijske podružnice v Novem Mestu.

(Dobitki za loterijo) razglasili se bodo pozneje, ker je nam mnogo gospodov, katerim leži vspešno delovanje kmetijske podružnice na srcu, obljubilo toliko prijazno pomoč, da bodo darovali nekatere dobitke, in s tem pripomogli k ugodnejemu izidu srečkanja.

(Shoda na Trški gori) dne 8. septembra se je udeležilo dokaj ljudstva od blizo in daleč, toda vendar ne toliko, kakor druga leta; mnogo je bilo vzrok vreme. — Trta po Trški gori ne obeča veliko, mnogo gospodarjev ni pridno kopalo niti škropilo, zato se pozna zelo palež in pridelek bode jako pičel; nekateri so pridno delali in ti bodo imeli nekaj in skoro gotovo tudi dobro kapljico. — Za okrepcanje na Trški gori je ta dan skrbelo več gostilničarjev, toda gledé dobre pijače se ne moremo pohvaliti in tudi cena vinu ni bila nič manjša nego je v Ljubljani ali na drugih letoviščih na Gorenjskem in sicer po 40, 44 in celo 60 kr. liter!

(Pobegniti) so nameravali iz ječe tukajšnje kresije trije kaznjenci, mej njimi je bil tudi na smrt obsojeni, kateri je svojo mater umoril. Spodkopali so zid na jakó prefrigan način in uže tako globoko, da bi se jim bilo kmalo posrečilo pobegniti.

(Konjska dirka) bode v saboto dne 17. septembra v Šent-Jernej, na katero še enkrat opozorujemo naše konjerejce in gospodarje, ker je jako zanimiva.

(Nadepoln mladenič.) Po našem mestu znan je mlad deček F. Š., kateri je komaj 11 let star in ima na vesti vže več predrznih tatvin. Ni dolgo temu, kar so ga zasačili pri tatvini v cerkvi sv. Ane na Grabnu in je dobil pri tukajšnji sodnji 3 mesece zapora. Kar se človek mlad uči, to star z...

(Italijanska vina) dobimo tudi kmalu na Dolenjsko, ker uže čujemo, da so nekateri gostilničarji šli ponje v Trst. Tudi se prazni sodi tja prodajajo iz naših krajev, ker naši vinorejci nemajo bojazni, da bi zopet kedaj tako ugodno postalo, da bi jim posode zmanjkalo za pridelano vino.

(Sejm v Brusnicah) bode v soboto dne 17. t. m.

(V novi tovarni na Gorjancih) zgodila se je vže druga nesreča; ni dolgo temu, kar se je nekemu možu roka poškovala in danes je zop...

„cirkular-žaga“ zelo poškodovala nekemu delavcu desno roko. Radovedni smo: so li tam delavci zavarovani proti nezgodam, kar namreč zakon zahteva od tacih podjetij, posebno ako poudarjamo, da taki podjetniki pridejo in gredó, pohabljeni ljudje pa ostanejo siromaki!

(Podružnica sv. Cirila in Metoda za Kostanjeviški okraj) priredi v prostorih bralnega društva v Kostanjevici dné 18. septembra t. l. veselico s sledečim vspeodom: 1. Pozdrav predsednikov. — 2. Dr. G. Ipavic „Pozdrav“ mešani zbor. — 3. Hajdrih „Sirota“ moški zbor se samospévom. — 4. Simon Gregorčič „V pepelnčni noči“ prednaša stud. med. Ivan Oražen. — 5. T. S. Vilhar „Uzor“ mešani zbor. — 6. I. Kocjančič „Oblaček“ moški zbor. — 7. F. S. Vilhar „Lunica“ mešani zbor. — 8. Dr. Ipavic „Lahko noč“ mešani zbor. — 6. T. S. Vilhar „Domovina“ mešani zbor. — 10. Tombola. — 11. Prosta zabava. — Začetek točno ob 4. uri. Ustopnina za osebo 20 kr., za rodbino 40 kr. Nadplače se hvaležno sprejmejo. Čisti dohodek je namenjen društvu sv. Cirila in Metoda.

(Stekel pes) je v Črnomlji minoli teden ugrizel dva človeka, več psov in maček; vsled tega je tam pasja zaprtija do 30. novembra t. l. — Tudi iz Krškega smo čuli vest o steklem psu.

(Delovanje družbe sv. Cirila in Metoda.) Družbino vodstvo je imelo tekom poslovalnega leta 1891/92 enajst sej. Lani je družba imela 98 podružnic, letos se jih je ustanovilo na novo sedem, tako da jih je vkup 105. — Med letóm je k družbi pristopilo 29 novih pokroviteljev, katerih ima družba sedaj že 83. Najbolj plodonosno deluje družba svetega Cirila in Metoda s tem, da vzdržuje razne šolske zavode. Ti zavodi so: a) Otroški vrtec v Celju; b) Otroški vrtec pri sv. Jakobu v Trstu; c) Štirirazredna slovenska ljudska šola pri sv. Jakobu v Trstu; č) Otroški vrtec v Rojanu; d) Zabavišče (otroški vrtec) v Pevmi; e) Zabavišče v Podgori; f) Zabavišče društva „Sloge“ v Gorici; g) Slovensko trirazredno dekliško šolo v Gorici. V kratkem se ustanovi otroški vrtec na Greti pri Trstu in še trije šolski zavodi v Gorici. Okrog 1800 slovenskih otrok se je v teh zavodih odgojevalo in izučilo o pravem katoliškem, slovenskem in avstrijskem duhu; otrok, ki bi se, da ne bi imeli naše slavne družbe, gotovo potujčili! Družba je med slovenske učence razdelila tudi zelo mnogo lepih knjig, molitvenikov itd., in izdala sama že VII. zvezkov „Knjižnice sv. Cirila in Metoda“. — Iz tajnikovega poročila posnemamo, da ima družba sedaj 83 pokroviteljev, 826 ustanovnikov, 4020 letnikov in 3386 podpornikov, tedaj vkup 8315 članov. — Blagajnik g. dr. J. Vošnjak je poročal, da je imela družba leta 1891. 9905 gold. dohodkov, 8556 gold. 77 kr. izdatkov, preostanka 1348 gold. 23 kr. V blagajnici je bilo koncem leta 11.992 gold. — Vsacega Slovenca dolžnost je delovati ob vsacej priliki za to jako znamenito društvo. Dolenjci! tudi vi žrtvujte kak groš za to društvo, kajti nobena žrtev zanj ni prevelika.

• (Bolnišnica usmiljenih bratov v Št. Vidu na Koroškem) razposiljala je tudi letos svoje letno poročilo, katero pa nam je po naključju zelo kasno došlo. — Iz istega posnemamo, da je v pretečenem letu bilo v bolnišnici 1061 bolnikov, od katerih je 751 ozdravelo popolnoma, 202 deloma, 15 pa je bilo nezdravljenih odpuščeno, 43 jih je umrlo, izmed katerih pa je umrlo 5 mej potjo v bolnišnico, 50 pa jih je

ostalo v zavodu. Po rodu je bilo bolnikov iz Koroškega 802, iz Kranjskega 73, Štajerja 36, Oggerskega 23, Avstrijskega 19, Tirolskega in Primorja po 12, Italije 10, Češkega 8, Hrvatskega 3, iz Gališkega in Tirolskega po 2, iz Moravskega, Poljskega, Slavonije, Šlezije in iz Nemčije po 1. — Katoličanov 1039, luteranov 21 in jeden zedinjeni Grk. Vsi bolniki skup so bivali v bolnišnici 18.021 dni. Ker se vsi ti bolniki brezplačno sprejemajo, je jasno, kako koristni zavod da je to, in res zdatne podpore vreden.

Listnica opravištva.

P. n. g. A. P. Sv. Chicagi. Vaš inserat v „Dol. Novice“ stane 4 gold. 56 kr., dopošiljanje „Novic“ pa stane 12 kr. več za poštnino, torej vsega 4 god. 68 kr., ali dva dolarja ameriškanskega denarja. Srčni pozdrav!

Loterijske srečke.

Trst	3. septembra	50	49	52	6	10
Gradec	10. „	25	32	77	10	60

Šolske knjige

za ljudske in srednje šole, kakor tudi vse potrebno pisalno in risalno orodje, dalje tudi različne knjige slovenske literature ima na prodaj

Janez Krajec v Novem Mestu.

NAZNANILO.

FERDINAND HAIKA,

lekar v Novem Mestu

bo prevzel s 1. oktobrom t. l.

lekarno v Črnomlji

Mlin se daje v najem

z novo opravo na reki Kulpi, s petimi tečaji, stopami in prevozom na glavni cesti Črnomelj-Karlovec. Pri mlinu so vsa potrebna gospodarska poslopja novo zidana in do 15 oralov polja prvega razreda. Ponudbe sprejema do 12. oktobra t. l. upravništvo grajščine stari Ribnik, pošta Metlika. (194-1)

Zobozdravnik A. Paichel

ustavlja (196-1)

umetne zobe in zobovja

brez bolečin, plombira ter vse zobne operacije izvršuje. Prebival bode v Novem Mestu od 3. oktobra nekaj dni, in ordiniral vsak dan od 9. do 4. ure v gostilni „pri Solncu“.

Št. 7060

Razpis.

Na deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli na Grmu pri Novem Mestu, — z dveletnim poučevanjem in slovenskim učnim jezikom, — izpraznjenih je 5 deželnih ustanov za prihodnje šolsko leto 1892/93, katero se prične 3. novembra 1892.

Pravico do teh ustanov imajo sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov, ki so vsaj 16 let stari, čvrstera zdravja, lepega vedenja in so z dobrim uspehom dovršili vsaj ljudsko šolo. Prednost imajo taki kmetijski sinovi, od katerih je upati, da se bodo potem na svojem domu s kmetijstvom, vino- in sadje-rejo pečali.

Učenci z ustanovami dobivajo brezplačno hrano, stanovanje in poduk v šoli, obleko si pa morajo sami preškrbovati.

V šolo sprejemajo se tudi:

- 1) Plačujoči učenci, kateri plačujejo po 30 kr. na dan za hrano in stanovanje in pa 20 gld. šolnine na leto, in
- 2) eksternisti, ki zunaj šole stanujejo in plačujejo le šolnino.

Lastnoročno pisane slovenske prošnje, ki morajo biti kolekovane s kolekom 50 kr., naj se

do 30. septembra 1892

izročé vodstvu deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu pri Novem Mestu.

Prošnjam priložiti je rojstni list, spričevalo dovršene ljudske ali srednje šole, zdravniško potrdilo o čvrstem telesu in trdnem zdravju, in župnijsko spričevalo o lepem vedenju.

Prošnjam za sprejem proti plačilu priložiti je revers ali obvezno pismo starišev oziroma varuha zaradi vzdrževanja učenca.

Od deželnega odbora kranjskega v Ljubljani,
dné 8. avgusta 1892. (186—1)

Št. 18.084.

Razglas.

Na pomlad leta 1893 se bodo dajali iz državnih trtnic na Nizjeavstrijskem, Štajerskem, Kranjskem in Primorskem prosilcem iz takih okrajev, kateri so že od trtnih uši okuženi, rezniki sledečih ameriških trt:

Riparia Solonis, Rupestris in York Madeira, tisoč po 3 gld.;

Riparia Pailleres, Riparia Perrier, Riparia portalis in Jacquez tisoč po 6 gld.; vkoreninene trte pa brez izjeme tisoč po 10 gld., pa samo tedaj, ako bi se te vkoreninene trte ne bi porabile za ustanovitev državnih, občinskih ali društvenih naprav.

Brezplačno se pa zamore omenjeno trsje, izjemši samo tedaj oddati, ako bi se kake trsnice za oddelelitev reznikov iz občinskega ali društvenega premoženja napraviti hotela in da bo taka naprava najmanj 10 let sigurno obstala.

Po ukazu visoke deželne vlade v Ljubljani od 31. avgusta 1892. šte. 10.481 se daje to vsem vino-rejem s tem dodatkom naznanje, da se morejo prošnje pismeno brez koleka, pa tudi ustmeno pri dotičnem c. kr. okrajnem glavarstvu zadnji čas do 10. oktobra t. l. vložiti.

C. kr. okrajno glavarstvo

v Krškem dné 6. septembra 1892.

Weiglein.

Veliko srečkanje

podružnice c. kr. kmetijske družbe v
Novem Mestu

dné 26. oktobra 1892

o priliki

premovanja goveje živine.

Srečka velja 10 kr.

Dobitki obstoje iz raznovrstnega kmetijskega orodja in strojev. Glavni dobiček: čistilni stroj za žito (70 gld).

Zelo pripravna gostilna v Rudolfovem se daje v najem.

Ob glavni cesti v Novem Mestu se daje stara gostilna, v kateri je mesarija, 5 sob, 2 kleti, 2 štali, kuhinja in tudi ledenica, na zelo pripravnem kraju od 1. oktobra t. l. v najem ali pa na račun. Tudi za stanovanje se odda oziroma cela hiša v najem. Natančnejši pogoji se izvedó pri

(195—1)

Jan. Jakše-tu v Kandiji.

Učenec.

kateri je z dobrim uspehom dovršil ljudsko ali tudi kak razred srednje šole ter je marljiv in lepega vedenja, sprejme se takoj v prodajalnico z manufakturnim blagom. Kje pové upravništvo „Dol. Novic“.

SACCHARIN

275 krat slajši od navadnega sladkorja v zavojčkih á 40 kr. prodaja

[198]

Vinko Kramaršič v Žužemberku.

Službo organista išče.

Izurjen organist, kateri je oženjen, dober pevec, zna popravljati orglje in je tudi slikar, želi službe. Službo sprejme z zmernimi zahtevami.

(297—1)

Franc Koritnik,

organist. p. Jesenice ob Savi na Dolenjskem.

V hiši šte. 175 v Novem Mestu

je takoj oddati počenši 1. oktobra stanovanje, obstoječe iz treh sob, kuhinje, drvarnice in kleti in nekaj vrta. Več se izvé ravno tam.

(189—1)

Novi mlin v Radečah

s štirimi tečaji, stopami, z hišo za stanovanje in več drugim poslopjem, vrtom in njivo, se daje v najem ali prodaja. Več se izvé pri Janezu Plazer-ju v Radečah pri Zidanem Mostu.

(200—1)

Na prodaj

je lepo in dobro zidana hiša št. 74 v Šent-Jernej, z sadnim vrtom in njivo iz proste roke. Cena in pogoji se izvedó pri posestniku

(198) Janezu Krhinu v Št. Jerneji h. št. 37.

V najem se oddá takoj (179-2)

gostilna

gostilničarju, ki položi 200 gold. kavcije. Dotični mora tudi grajskim poslom hrano dajati. Več se izvé pri grajskem oskrbnístvu na Raki pri Krškem.

Služba kovača.

Išče se kovač, kateri je posebno vešč v konjskem kovanju in popravljanju poštnih in kmetijskih vozov, kakor tudi kmetijskega orodja, kateri je ne-oženjen in dobrega zadržanja.

Letno plačilo 110 gld., s prosto hrano in stanovanjem, razun perila. Pri dobri rabi in lepemu zadržanju se mu zaslužek poboljša.

Službo je nastopiti 1. oktobra t. l. Ustmene ali pismene ponudbe sprejema oskrbnístvo grajščine v Trebnjem na Kranjskem. (187-2)

V Bajnofu pri Rudolfovem

so na prodaj

mnogovrstna fina vina

po nizki ceni. (184-2)

Lepo posestvo na prodaj!

V Šent-Jurju pri Franc Zupančiču je na prodaj hiša na lepem prostoru in vse stanovanje v dobrem stanu, četrt ure od železnične postaje; dalje 2 orala 225□ sežnjev travnikov, 1200□ sežnjev vinograda, 37 oralov 177□ sežnjev hoste, skupnega zemljišča je 56 oralov, vse je prve vrste. Kdor želi to posestvo kupiti, naj se oglasi pri lastniku Fran Zupančiču v Šent-Jurju h. št. 19, pošta Mirnapeč, kjer se izvé tudi cena.

Proda se iz proste roke

lep vinograd, s zidano, z opeko krito in obokano zidnico, katera se lahko priredi za klet, hlev — in zgoraj stanovanje z dvema sobama. Zraven vinograda je hosta, njiva, sadunosnik. Vse posestvo obsega nad devet oralov ter je v prijetnem kraju, v bližini okrajne ceste iz Čermošnic ali Slateneka v Gaberje. Plačilni pogoji so ugodni. Več pove Franc Kastelic v Novem Mestu, št. 87. (182-3)

Vse vrste surovega vlitega železja in kovin za stavbe in mašine, kakor tudi vsa dela, zadevajoča mašinstvo, ponuja

(81-6)

G. Tönnies-ova

fabrika za mašine in livarna železa v Ljubljani.

Naznanilo

zaradi

prodajanja strojev.

Izvedela sem, da razširjajo agentje, kateri potujé nabirajo naročila na stroje, vest, da ne vodim več mojega pokojnega soproga g. Frana Detter-ja trgovine s stroji.

To je poyse neresnična vest in zategadelj naznanjam, da bodem tudi še nadalje vodila trgovino s stroji in se trudila postreči p. n. kupovalcem z izbornimi stroji vsake vrste.

V Ljubljani, dné 12. junija 1892.

Ana Detter udova.

(157-4)

Oskrbništvo grašćine Gradac pri Metliki prodaja

oglje za kovače

in tudi

drva v metrih zložene

na Padežu in Peščeniku. (191-2)

ZACHERLIN (172-4)

je najbolj sloveče sredstvo proti mrčesu.

Znamenja občudovanja vrednega delovanja Zacherlina so: 1. zapечатena steklenica, 2. ime „Zacherl“.

Novo Mesto: Adolf Pauser.

Mokronog: B. Sbil.

Litija: Lebinger in Bergmann.

Kostanjevica: Alojzij Gatsch.

Saccharin

(Zuckerextract).

Sladkorjev izvleček, 275 krat slajši od sladkorja ter posebno pripraven za gostilničarje, dobiva se v zavitkih po 1 gld. in 2 gld. pri

Franz Gschella, (183-2)

trgovec z mešanim blagom v Radečah pri Zidanem mostu.